

svět katolickýma očima MONITOR

publicistický čtrnáctideník

ročník XX., číslo 13

2. 7. 2023 / neprodejné

Z OBSAHU	Brodím se v gumácích v blátě	06
	Velké zmatení zatím na postupu	10
	Do ticha	14

Foto: Jakub Šerých / Člověk a Víra

Prý, že nad mraky není nebe

Velcí svatí, svatý Cyril a svatý Metoděj, jejichž památku dnes uctíváme, přinesli před více než jedenácti sty léty vašim předkům i sousedním slovanským zemím evangelium a víru v Ježíše Krista. Zároveň je začlenili do „jedné, svaté, všeobecné a apoštolské Církve“. Papež Hadrián II. osobně vysvětil svatého Metoděje na biskupa a poslal jej jako svého vyslance a prvního slovanského arcibiskupa do vaší země.

Tito oba svatí bratři jsou zakladateli křesťanské kultury ve vaší zemi a otci vaší víry. Jejich slavnost by nám měla být vždy příležitostí, abychom si radostně a vděčně uvědomovali cenný dar křesťanské víry a své příslušnosti k Církvi Ježíše Krista. Vy sami jste museli celá desetiletí komunistického útlaku a pronásledování toto cenné dědictví vašich předků bránit s mnoha a často těžkými oběťmi.

I v našem takzvaném „pokrokovém“ světě stále existují lidé, filozofie a režimy, které nám chtějí namluvit, že nad mraky není žádné nebe. Chtějí uzavřít člověka do jeho konečnosti, jakoby se vše končilo smrtí. To byla ta velká ideologická lež ateistického komunismu. Je to i žitá lež dnes hojně rozšířeného praktického materialismu.

Protináboženská propaganda minulosti nezůstala bohužel ve vašem národě bez tragických následků. Spatřujeme je v tom, že o sobě i dnes, kdy již příznání se k náboženství nepředstavuje žádné riziko, údajně 60% obyvatelstva uvádí, že už nepatří k žádnému náboženskému společenství. To je velké varovné znamení! Více než polovina občanů vaší země ztrácí nebo již ztratila víru, kterou svatí Cyril a Metoděj přinesli vašim předkům.

Zajisté, člověk může – a už se o to

mnohokrát pokusil – budovat svět a společnost bez Boha. Stejně tak často mu však bylo dáno trpce pocítit tragické následky toho: do nebe volající nespravedlnosti, vraždy a zabíjení, pustošivé války, poroba a dokonce likvidace celých etnických skupin a národů.

Bez Boha staví nakonec člověk svou pozemskou vlast sám proti sobě a proti svému vlastnímu blahu. Papež Pavel VI. jednou výstižně řekl: „Člověk může bez Boha žít, ale bez Boha nemůže být skutečně šťastný.“ Svatý Augustin vyjadřuje stejnou zkušenost známými slovy: „Nepokojné je naše srdce, dokud nespočine v tobě.“

*Z Homilie apoštolského nuncia
Mons. Erwina Josefa Endera na slavnost
sv. Cyrila a Metoděje
Mikulčice 5. července 2002
katolik.cz*

Biskupové kritizují praxi umělého oplodnění za účasti tří rodičů

Vytvoření až pěti miminek mimotělním oplodněním za účasti tří rodičů se stalo terčem kritiky katolických biskupů Anglie a Walesu.

Pomocný biskup westminsterský John Sherrington, představitel Anglické biskupské konference pro otázky života, řekl, že zjištění, která zveřejnil list *Guardian*, jsou „silně znepokojivá“.

Katolická církev nesouhlasí s metodou vytváření miminek pro rodiče s genetickými anomáliemi, protože při ní vznikají dvě embrya, která jsou odebráním jejich částí zničena, aby mohlo vzniknout třetí.

Biskup Sherrington uvedl: „Je tu vidět další krok v technické manipulaci s novým životem, kdy je součástí použité metody ztráta lidského života.“

Tato metoda je závislá na zničení dvou lidských životů, které měly svou vlastní důstojnost a práva a jimž kvůli vytvoření třetího embrya a života muselo být zabráněno v tom, aby se projevil lidé.

Navíc odděluje dítě do biologického rodičovství. Manipulací s lidskou zárodečnou linií vstupuje do neznámého světa genetického inženýrství.“

Biskup dodal: „Dar života, který má být od početí až po přirozenou smrt respektován a s nímž je nutno nakládat s důstojností, představuje tajemství, jež nelze redukovat na technickou manipulaci.“

Jeho komentář následoval poté, co novináři využili zákon o svobodě informací z roku 2000 a zjistili, že regulační Úřad pro lidské oplodnění a embryologii (HFEA) vydal od roku 2018 třicet povolení vytvořit děti metodou mitochondriálního dárcovství (MDT).

Regulační úřad potvrdil že se tímto způsobem několik dětí narodilo, ale kromě údaje „méně než pět“ jejich počet upřesnil.

Centrum asistované reprodukce v Newcastlu je považováno za jedinou kliniku ve Velké Británii, kde se tyto metody používají.

První povolení bylo uděleno v roce 2017, dva roky poté, co parlament od-

Biskup John Sherrington. Foto: cbcew.org.uk

hlasoval směrnice pro umožnění genetických úprav lidské zárodečné linie ve snaze potírat dědičné choroby spojené s vadnými mitochondriemi, jako je například svalová dystrofie.

Mitochondrie jsou biologické zásobárny energie, které dodávají energii téměř všem buňkám v těle, ale když plně nefungují, mohou trpět nedostatkem energie, což vyvolává svalovou slabost, slepotu, srdeční selhání a v krajních případech i smrt.

K postupům zahrnutým v těchto směrnicích patří i mimotělní oplodnění za účasti tří rodičů, kdy se z matčina vajíčka získá hmota, která se ještě před oplodněním otcovou spermií vloží do dárcovského vajíčka.

Druhá metoda, pronukleární transfer, využívá až čtyři rodiče, kteří vytvoří dvě embrya, jež jsou zničena, než se mateřské embryo naklonuje a spojí s částmi z darovaného embrya.

Podle informací z Anscombova centra bioetiky se sídlem v Oxfordu, jež slouží katolické církvi ve Spojeném království a Irsku, byla miminka v Newcastlu vytvořena pronukleárním transferem, kdy byla dvě embrya zničena odstraněním jejich jader a z jejich částí byl vytvořen třetí embryonální člověk.

Profesor David Albert Jones, ředitel Anscombova centra, uvedl: „Každé nově počaté dítě má být vítáno a doufáme, že tento nový lidský život přinese svým rodičům radost, ale určitý způsob početí obnáší pro dané dítě rizika nebo mu škodí.“

Jde o novou a nadbytečnou metodu, která nezvyšuje bezpečnost umělého oplodnění pomocí darovaného vajíčka, ale naopak přináší další rizika.

Stejně jako všechny ostatní metody umělého oplodnění za účasti dárců vajíček či spermií i tato tříštitelství a je nezbytné, aby dítě alespoň dostalo identifikační informace o svém rodiči, který daroval vajíčko. Znat svůj biologický původ patří k základním právům člověka.“

Simon Caldwell
Catholic Herald

Přeložila Alena Švecová

Simon Caldwell
novinář a spisovatel

SLOVO KNĚZE

Kněžské bratrstvo svatého Petra má třináct nových kněží

Foto: petrusbruderschaft.de

Asi nejsem jediný, kdo kromě zeleného čtvrtka podává svaté přijímání pod obojí i jindy během roku (např. o Božím Těle). Vzhledem k tomu, že o první neděli adventní jsme letos měli výročí povolení přijímat na ruku (ano, již je to 25 let) mnoha lidem se tento způsob přijímání Eucharistie natolik vryl pod kůži, že je čas od času k vidění jakési zaseknutí ve frontě na Pána Ježíše. Kněz drží v rukou hostii a před ním stojí človíček s napraženými končetinami a oba čekají. Přijímající čeká, až mu kněz podá sv. přijímání na ruku a kněz čeká až přijímajícímu dojde, že v tomto případě to nejde. Někdy to trvá vteřinku, jen okamžik, jindy vteřinek více. Naštěstí máme ve farnosti jáhna, takže zatímco já říkám: „Tělo Kristovo a Krev Kristova“, on těm vytrvalejším (pomalejším) oznamuje: „nejde to“.

A proč vlastně? Samozřejmě, bylo by to neúčtivé, nepraktické a povolené je přijímat na ruku jen pod jednou způsobou, pod způsobou chleba. Vezmeme-li však v potaz, jak o Kristově přítomnosti v eucharistii hovoří Tridentický koncil (pod každou proměněnou způsobou je přítomen celý, nerozdělený Kristus, se svým tělem i duší, lidstvím a božstvím), tak jaký je rozdíl mezi drobnou částičkou proměněné hostie, která může nepozorovaně ulpět na dlaní přijímajícího a následně skončit na zemi, v kapse, otřena o kapesník nebo kalhoty atp. a kapičkou Ježíšovy krve? Rozdíl dogmatický není žádný, je jenom fyzikální, ve skupenství.

Nemáme ale hodinu fyziky, takže to je ne pouze o vědomostech, ale hlavně o úctě. Než tedy příště přistoupíme k přijímání, soustředme se na to, co vlastně děláme, a hlavně na toho koho přijímáme, našeho Pána a Spasitele Ježíše Krista. On tam pod každou způsobou či její částí opravdu je.

Evermod Jan Sládek

P. Mgr. Evermod Jan Sládek, OPraem. farář farností Lomnice nad Popelkou, Libštát a Nová Ves nad Popelkou

V sobotu 10. června bylo deset jáhnů Kněžského bratrstva svatého Petra (FSSP) v bavorském Ottobeurenu vysvěceno na kněze. Poprvé v pětaticetileté historii Bratrstva jim udělil kněžské svěcení biskup augsburské diecéze (kde sídlí evropský seminář FSSP), biskup Bertram Meier, který je na biskupském stolci již tři roky a tyto kandidáty jáhenského svěcení vysvětil loni na jaře.

V USA vysvětil 26. května tři jáhny amerického semináře FSSP sanfranciský arcibiskup Salvatore Cordileone. Další a poslední letošní svěcení Bratrstva se uskutečnilo 24. června v Austrálii za účasti pomocného biskupa diecéze Sydney Richarda Umberse.

Kněžské bratrstvo svatého Petra je sdružení apoštolského života podle papežského práva, které bylo kanonicky ustanoveno v roce 1988 za pontifikátu svatého Jana Pavla II. Od svého založení zůstává věrně tradiční formě římského ritu a zároveň zůstává v plném spo-

členství s hlavou církve. Podle dekretu papeže Františka z 11. února 2022 (den, kdy Bratrstvo učinilo akt slavnostního zasvěcení Neposkvrněnému Srdci Panny Marie) se na kněze Bratrstva nevztahují ustanovení apoštolského listu *Traditionis Custodes*.

Semináře Bratrstva praskají ve švech – v bavorském Wigratzbadu, místě mariánské úcty založeném na soukromých zjeveních z poloviny minulého století (která mimo jiné předpovídala budoucí zřízení mezinárodního kněžského semináře právě zde), ležícím na hranicích se Švýcarskem a Rakouskem, se vyučuje ve francouzštině nebo němčině a v současné době zde studuje téměř stovka mladých mužů dvaceti různých národností. V současné době má Kněžské bratrstvo svatého Petra, jehož generálem je P. Andrzej Komorowski, již více než tři sta padesát kněží na pěti kontinentech, z toho čtyři v Polsku.

FSSP

JSEM TICHÝ A POKORNÝ SRDCEM

9. července 2023 – 14. neděle v mezidobí – Mt 11,25–30

Pseudo–Chrysostom

Pán věděl, že mnozí budou pochybovat o výše uvedeném: že Židé Krista nepřijali a pohané ho přijali s velkou láskou (srov. Mt 11,20–24). Proto na tyto jejich myšlenky odpověděl a řekl Ježíš: Všichni, kdo se na ně obracejí, se ptají: „Chválím tě, Otče, Pane nebe a země.“

Jeroným

Tedy poslouchají ti, podle nichž Spasitel nebyl zplozen, ale stvořen: nazývá svého Otce Pánem nebe i země. Je-li totiž i on stvořením a stvoření může nazývat svého Stvořitele otcem, bylo pošetilé nenazývat ho svým Pánem nebo Otcem, protože je Pánem nebo Otcem nebe a země. A děkuje, že jeho příchod otevřel apoštolům tajemství neznámá zákoníkům a farizeům, kteří se sami sobě zdáli moudří a rozumní ve svých vlastních očích; a proto z toho vyplývá, že jsi tyto věci skryl před moudrými a rozumnými a zjevil jsi je maličkým.

Ale v čem je evangelium snazší než Zákon, když v Zákoně se trestá vražda a cizoložství, zatímco v evangeliu se už trestá hněv a žádostivost? V Zákoně je mnoho příkázání, o nichž apoštol učí, že je nelze dodržovat v plném rozsahu. V Zákoně se vyžadují skutky, ale v evangeliu se požaduje vůle, která neztrácí odměnu, ani když není splněna. Evangelium přikazuje, co můžeme dělat: nemáme být žádostiví. To je podřízeno naší vůli. Zákon však netrestá vůli, ale čin: Nesmíš cizoložit. Je-li panna během pronásledování poskvrněna, je před evangeliem považována za pannu, protože nehřeší vůlí, ale v Zákoně je opuštěna jako zkažená.

Řehoř

A nedodal „zjevil jsi je nerozumným“, ale „maličkým“. Tím naznačuje, že neodsuzuje chytrost, ale povýšenost.

Jan Zlatoústý

Nebo když mluví o moudrých, nemluví o pravé moudrosti, ale o té, kterou zřej-

Pietro Perugino: Ježíš s apoštoly (cca 1508)

mě měli zákoníci a farizeové pro svou výmluvnost. Proto také neřekl: „Zjevil jsi je hlupákům“, ale „maličkým“, to znamená neučným a prostým. Tím nás učí, že bychom se měli za každou cenu zbavit povýšenosti a horovat pro pokoru.

Neříká: „Pojďte vy a vy, ale všichni, kdo se trápíte, jste zarmoucení a hříšníci.“ A tak je to i s vámi. Nechci od vás vybrat pokutu, ale odpustit vám hříchy. Pojďte, nepotřebuji od vás slávu, ale chci vaši spásu, proto říká: A já vás posiluji. Neřekl jen „zachráním“, ale něco mnohem víc: „posiluji“: uvedu do úplného pokoje.

Hilarius

Tajemství a moc nebeských slov jsou tak skryta před moudrými a zjevena maličkým. Malým v bezbožnosti, ne v rozumu, moudrým ne v moudrosti, ale v povýšenosti, která pochází z hlouposti.

Augustin

Ne že bych stvořil svět nebo dělal zázraky na tomto světě, ale že jsem tichý a pokorný srdcem. Chceš být velký? Začněte

od těch nejmenších. Přemýšlíte o stavbě vysoké budovy velikosti? Uvažuj nejprve o základech pokory. Čím větší budovu chceme postavit, tím hlouběji musíme vykopat základy. A jak vysoko by naše stavba měla sahat? Tak, abychom vzhlíželi k Bohu.

Remigius

Přijď: ne nohama, ale životem, ne tělem, ale vírou. To je duchovní přístup, kterým každý přichází k Bohu, a proto následuje: vezměte na sebe mé jho.

Rabban

Kristovo jho je jeho evangelium, které sjednocuje Židy a pohany a spojuje je v jednotě víry. Máme ho na sebe vzít, to znamená držet ho v úctě, abychom ho snad nepoložili pod sebe, to znamená pohrdli jím a nepošlapali ho blátivými nohama neřesti; proto se dodává: Učte se ode mne.

přeloženo, zpracováno a redakčně upraveno podle www.catena aurea.sk

OMYLNOST PAPEŽŮ PODLE SVATÉHO PAVLA A SVATÉHO ŘEHOŘE

Neomylnost nelze zobecňovat na veškeré papežovy výroky, stejně jako ji nelze zaměňovat s bezchybností. Papež je člověk a může hřešit stejně jako kdokoli z nás. Může se také v různých záležitostech mýlit.

Papež je neomylný, když vyhláší věroučné pravdy za podmínek, které jsou velmi přísně stanoveny. Tyto podmínky jasně vyplývají z definice uvedené na I. vatikánském koncilu:

Římský Pontifex, promlouvá-li ex cathedra, a tedy vykonává-li svůj nejvyšší úřad Pastýře a Učitele všech křesťanů, a silou své nejvyšší apoštolské moci definuje učení ohledně víry a mravů, zavazuje celou církev, díky Boží podpoře příslibené v osobě blahoslaveného Petra, a těší se oné neomylnosti, jíž božský Vykupitel chce vybavit svoji církev při definici učení ohledně víry a mravů. (I. vatikánský koncil: DS 3074)

Život a růst církve vyžaduje záruku, že bude učit pravdu. Protestanti odmítají papežskou a koncilní neomylnost, hájí však neomylnost Bible, a tudíž se snaží řešit prakticky stejný problém, pokud jde o pravdu, ačkoli nejednoznačnost výkladu může vést ke zmatkům. Zájem na pravdivosti Bible nemůže přehlížet potřebu autorizovaného a autentického výkladu Zjevení ze strany církve.

Neomylnost však nelze zobecňovat na veškeré papežovy výroky, stejně jako ji nelze zaměňovat s bezchybností. Papež je člověk a může hřešit stejně jako kdokoli z nás. Může se také v různých záležitostech mýlit. Tuto skutečnost ilustrují dva světci.

Svatý Pavel v listu Galatským píše o sporu, který vedl se svatým Petrem:

Když však přišel Petr do Antiochie, přímo jsem proti němu vystoupil, protože si zasloužil výtku. Než totiž přišli jistí lidé z Jakubova okolí, jídal společně s pohanokřesťany. Ale když přišli, začal se stranit a odlučovat, protože měl obavy z oněch židokřesťanů. A s ním se začali tak neupřímně chovat i ostatní židokřesťané, takže dokonce i Barnabáš byl stržen tou jejich

Sv. Pavel a sv. Řehoř. Foto: crisismagazine.com

neupřímností. (Ga 2,11–13)

Možná se svatý Petr domníval, že řešení této otázky lze odložit, dokud nebude církev dostatečně silná, aby překonala vnitřní napětí. Možná se domníval, že si stávající situace vyžaduje takovou dvojnásobnost. Je však zřejmé, že svatý Pavel správně rozpoznal pohoršení, které mezi křesťany z pohanů způsobil, a předvídal pozdější problémy. Pro nás je v této situaci důležité vidět, že muž, kterého Ježíš vybral za svého náměstka pro církev, se mohl ve svém jednání mýlit.

Podobné a mnohem jasnější vysvětlení papežské omylnosti předkládá i svatý Řehoř Veliký.

V druhém ze svých slavných *Dialogů* vypráví příběh svatého opata Equitia, výborného kazatele, který nebyl knězem. Jistý šlechtic jménem Felix se ho podle líčení svatého Řehoře ptal, „jak se opovažuje kázat, když není vysvěcen a nemá svolení římského biskupa, pod jehož jurisdikcí se nachází“.

Equitius odpověděl, že se mu dostalo osobního zjevení a pověření kázat. „Od onoho dne nemohu o Bohu mlčet, ani kdybych chtěl.“

Tím však záležitost neskončila. Římský klérus si na něj stěžoval u papeže.

Lichotivými slovy, která kazí ty, kdo jejich kouzlu naslouchají, říkali papeži: „Kdo je ten venkovan, který si troufá kázat? ... Vydej laskavě příkaz, ať přijde do Říma, kde se naučí rozumět církevní disciplíně.“

Papež s jejich žádostí souhlasil, protože, jak uvádí svatý Řehoř, „lichotky, nejsou-li ihned vypuzeny z mysli, se snadno zmocní duše člověka, který je zaměstnán množstvím záležitostí“.

Nakonec se Equitius do Říma nevydal, ačkoli papež poslal Juliána, preláta a zřejmě těžkou váhu, aby opata přivedl. Když se Julián a Equitius setkali poté, co opat dokončil svou práci při sklizni sena, byl prelát příliš unavený na to, aby se ještě téhož odpoledne vrátil do Říma. Equi-

tius chtěl vyrazit ihned a varoval Juliána: „Když nepojedeme dnes, zítra už bude pozdě.“

A tak se také stalo. Druhý den přišel za Juliánem zvláštní posel, aby mu oznámil, že papež svůj příkaz zrušil. Papež měl vidění, v němž byl varován, aby nedělal Equitiovi problémy. Posel jeho jménem požádal Equitia o modlitby a řekl mu: „Svatý otec tě chce ušetřit únavy z této cesty.“

Svatý Řehoř, který byl v té době sám papežem, řekl svému učedníkovi Petrovi, aby si „dobře povšiml“, jak Bůh chrání své vlastní. Petr, nesmírně vynalézavý v rozhovorech se svatým Řehořem, světki řekl: „Překvapuje mě, že se velký papež mohl nechat takto zmást, pokud šlo o tak velkého světce.“

Náš světec a učitel církve odpověděl: *Proč se divíš, Petře, že se my, kteří jsme jen lidé, dopouštíme omylů? Copak jsi zapomněl, že právě Davidovo spoléhání se na nepravdivá slova jednoho služebníka způsobilo, že vynesl rozsudek nad nevinným Jónatánovým synem? A to měl David prorockého ducha. Protože to však David učinil, můžeme si být jisti, že v Boží tajné spravedlnosti jednal spravedlivě, i když to svým lidským rozumem nechápeme. Proč bychom se tedy měli divit, když nás, kteří nejsme proroky, někdy svedou na scesti lstiví lidé? Důležitým faktem, který je třeba vzít v úvahu, je to, že mysl nadřazeného rozptyluje mnohé starosti, a jakmile je pozornost zaměřena různými záležitostmi, přestává si všimnout detailů. Člověk, který je zaměstnán množstvím problémů, je tak*

náchylnější k tomu, aby byl ohledně některého z nich uveden v omyl.“

Všichni bychom si to měli vzít k srdci a spolu s učedníkem Petrem říci: „To jsou vskutku pravdivá slova.“

Msgr. Richard C. Antall
Crisis Magazine
Přeložil Pavel Štíčka

Msgr. Richard C. Antall
kněz a autor knih

BRODÍM SE V GUMÁCÍCH V BLÁTĚ

Být „jen“ dělníkem je dobrou školou pokory. Z osobního deníku Alojza Tkáče: postřehy, které si zesnulý košický arcibiskup Alojz Tkáč zaznamenal v 70. a 80. letech minulého století.

Zesnulý arcibiskup Alojz Tkáč, který byl 30. května 2023 pohřben v Košicích, byl znám svou systematicností a řádem života.

Dokazují to jeho osobní poznámky, které si vedl v době normalizace, v 70. a 80. letech minulého století.

Nejznámější a nejpodrobnější vyšly knižně pod názvem *Pohledy z křižovatky* v roce 2004. Je to klasický deník, který si Tkáč vedl v letech 1975–1983, kdy mu byl odebrán státní souhlas a pracoval zpočátku jako lesní dělník a později řidič tramvaje.

V záznamech pokračoval i po návratu do pastorace na své první a zároveň poslední faře v Červenici na okrese Prešov, pod Slánskými vrchy, v letech 1983–1989. Mají charakter kroniky, přičemž obsahují i jednoduché kresby autora.

Tento materiál, který má křesťanský svět k dispozici, je pouze ve strojopisu s dodatečně ručně napsanou obálkou. Tato je opatřena názvem *Pod parabolou*

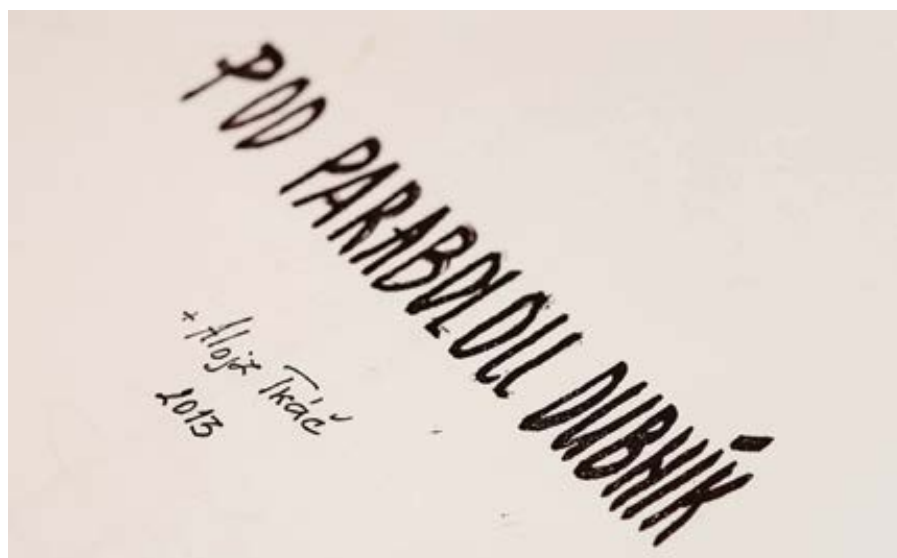

Foto: Tomáš Puškás / Postoj

Dubník (právě pod tímto kopcem, s více jak 300 metrovým vysílačem, leží nejen obec Červenica, ale i známé opálové doly), arcibiskupovým podpisem a datováním 2013.

Ať je to jak je to

První záznam v deníku *Pohledy z křižovatky* pochází z 5. prosince 1975. Kněz Tkáč popisuje, jak mu přišel 26. listopadu dopis z Krajského národního výboru

v Košicích, kde byl informován o odebrání státního souhlasu pro výkon veřejné duchovní činnosti a to od 29. listopadu, tedy od 1. adventní neděle.

„Zda budu ještě někdy v dómě zpovídat a v Košicích veřejně sloužit mši sv.?
Deus providebit“, shrnul své pocity Alojz Tkáč, který se těžce vyrovnával s tím, že poprvé za třináct let si v neděli ráno nemůže sednout do zpovědnice.

Bylo mu tehdy 41 let, od roku 1963 působil jako notář a archivář na biskupství v Košicích. Měl tak okamžité informace o restrikcích, kterým museli čelit mnozí kněží i věřící.

Být svědkem

Deník Alojze Tkáče je pestrým čtením. Některé poznámky jsou dvou–trojvětne (např. na Nový rok 1976 si zapsal: „*In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum!* Ležím, téměř nic nemohu dělat. Je mi nanic.“), některé vyjdou na několik stránek.

Připomíná kněžské osobnosti, jako byli Ján Korec, Štefan Hlaváč, Anton Harčar, František Paňák, Viktor Trstenický či žijící Bartolomej Urbanec; ale také estébáky, kteří jej sledovali a vyslýchali, nebo též – jak je sám nazýval – proticírkevní tajemníky.

Zaznamenává své osobní zážitky a zkušenosti, avšak stejně často uvažuje i o stavu společnosti a církve. Je hloubavý, ale i kritický a sarkastický – kritiku směřuje zvláště do vlastních kněžských řad, sarkastický je vůči komunistům.

„Na našich vesnických farnostech naši kněží moc práce nemají (bohužel!). A nečinnost, nevyužitý čas, lenivost je matkou hříchu, neřestí. Ten čas by měl kněz hospodárně a užitečně vyplnit. Zvláště mladí kněží by se měli varovat hříšného zabíjení času. Kněz musí každý den plánovitě studovat (...). Alespoň po každých dvou týdnech by se měli na některé faře sejít. Tam by si posloužili navzájem kněžskou službou (svátost smíření) a v případě potřeby by řešili i své osobní problémy. Upevňovalo by se kněžské společenství a zabránilo by se mnohým kněžským hříchům, neřestem a pohoršením,“ zapsal si na počátku roku 1978.

Ovšem přísný je i sám k sobě. „Těžké

Mons. Alojz Tkáč. Foto: ke-arcidieceza.sk

je být každému a vždy bratrem. Má slabost – rychlé vzplanutí, hněv, bezohlednost; nezodpovědnost druhých zapříčiní, že se prohřeším vůči bližním. Vzápětí mne to mrzí, lituji toho, ale už je pozdě.“

Všimá si i událostí celosvětového významu: smrti papeže Pavla VI., volby a nečekané smrti Jana Pavla I. A, samozřejmě, stejně překvapivé volby Jana Pavla II. „Téměř neuvěřitelné. Ale logické. Neexistuje národ, který by v současnosti prokázal větší věrnost Bohu, Církvi, než národ Polský. Přináší mnoho obětí pro víru“, zapsal 16. října 1978.

Důkazem aplikace zásady „zachovej pořádek a pořádek zachová tebe“, jsou i tyto principy, které se „kněz ve výrobě“

zavázal dodržovat:

„Abych vytrval na novém působišti, musím: mít živou víru; uvědomovat si, že vždy a všude jsem knězem; svědomitě a vědomě činit každý den duchovní úkony; častá svatá zpověď; duchovní obnova aspoň jednou za dva měsíce; svědomitě pracovat; ve volném čase pilně studovat; vyhýbat se zbytečným návštěvám; udržovat kontakty s kněžími; zajímat se o události v církvi a v diecézi.“

Poté co na jaře 1976 nastoupil do Státních lesů Košice, přiznává, že „být jen dělníkem“ je dobrá škola pokory a skromnosti. (...) „Toto jsou práce, které dělám: kopu krumpáčem a lopatou, vozím na kotouči zeminu a beton, naklá-

Foto: Andrej Lojan / Postoj

dám a shazuji cement, desky, přenáším těžké kameny, těžkým kladivem zatloukám do země silné kůly při regulaci potoka, pokládám s autojeřábem těžké betonové díly, brodím se v gumácích v blátě a ve studené vodě.“

Naopak, z nové práce řidiče tramvaje, kam nastoupil na podzim 1977, je nadšený: „Rád dělám tuto práci. Chápu ji jako službu bližním a na tomto pracovišti dobře vykonanou práci, přátelským slovem a vztahem k ostatním chci vydávat svědectví o Ježíši Kristu. Být svědkem...“

Zajímavým historickým materiálem jsou dopisy, které Alojz Tkáč adresoval různým církevním i státním představitelům, ve kterých kritizoval postavení církve. V deníku jsou uvedeny v plném znění.

„Přístup k věřícím a jejich duchovním požadavkům je často drsný, tvrdý, protizákonný a protiústavní“, napsal v roce 1977 v nejrozsáhlejší a nejotevřenější dopise, který zaslal předsedovi Sboru ordinářů Slovenska Jozefu Feranecovi.

Psal i kardinálu Františku Tomáškovi, děkanovi bohoslovecké fakulty v Bratislavě Michalu Krovinovi, řediteli Spolku svatého Vojtěcha Kolomanu Štefkovi, ale i fiktivnímu knězi, který se chtěl oženit.

Důležitým dobovým svědectvím je i legendární příspěvek *Diagnoza košické diecéze* u příležitosti 175. výročí založení košického biskupství, který v roce 1982 vyšel v exilovém časopisu *Slovenské*

hlasy z Říma, čímž obzvláště podráždil estébáky. Z Tkáčových zápisků je zřejmé, že na shromažďování poznatků (na kole objel celou diecézi) a analýze situace místní církve pracoval dlouhodobě a tak se nevědomky připravoval na své budoucí poslání.

Místo sprchy láhev s dírkami

Do malé farnosti v Červenici přišel Alojz Tkáč v roce 1983 jako padesátiletý. Spodruzci předpokládali, že na nenápadném místě toho „moc nepokazí“. Jeho příchodu předcházela pohovor s vikářem Štefanem Onderkou. „Nevyčítal mi – tak jako nikdy předtím – že jsem se angažoval za lidská a náboženská práva, že jsem mohl být natrvalo v pastoraci,“ zapsal si.

Čas ve farnosti chtěl využít smysluplně a ne jej „promarnit nicneděláním, nudou či každodenním hledáním práce“. Od začátku si stanovil striktní denní řád.

Vstával v 5.30 hodin. Po ranní modlitbě, meditaci a liturgii hodin v kostele se nasnídal, uklidil a v zimě si musel i zatopit. Hodinu pak věnoval studiu jazyků – italštině a němčině, další hodinu teologickým studiím. Mezi desátou a půl dvanáctou překládal knihy z italštiny, němčiny a polštiny. Po obědě si dopřál sportování v blízkém lese a práci v zahradě. Odpoledne učil náboženství ve škole, zpovídal a připravoval se na mši sv. Po večeri a kompletáři poslouchal Rádio Vatikán, Svobodnou Evropu i Hlas Ameriky nebo se díval na film. K nočnímu odpočinku se ukládal ve dvaadvacet hodin.

V zápiscích připomíná i kardinála Jozefa Tomka, kterého vnímal na dálku. Velmi si jej vážil a pokládal jej za nejvýraznější slovenskou osobnost. Opakovaně psal i o tom, že košická diecéze už moc potřebuje biskupa. „Už jen samotný fakt jeho absence je pro diecézi velkým hendikepem. Co by měl udělat? Sjednotit kněze, zpřísnit disciplínu, bránit kněze a věřící, požadovat lidská práva, zastat se řeholníků, řeholnic, uspořádat situaci ve vyučování náboženství, zabránit nepořádkům při obsazování farností, potřebují ho i seminaristé. (...) Avšak, jestli biskup, tak ne jen tak nějaký!“ poznamenal si v době, kdy nemohl tušit, že diecézi bude jednou vést právě on.

Zpětně se zamýšlí i nad vlastní kněž-

skou formací a píše o začátcích své služby: „Často mi přicházela na mysl slova otce která mi řekl po mém oznámení: Otče, chtěl bych být knězem: bránit ti nebudu, víš, do čeho jdeš, ale neudělej mi hanbu! Máma neřekla nic, ale vnímal jsem jejich nitro: byla to bázeň, úzkost s otázkou: jaký kněz z tebe bude? A mohl jsem zklamat sestry? To jsem si nepřipustil, abych svým blízkým udělal hanbu, abych je zklamal...“

V Červenici si zvláště pochvaloval přírodu, ticho a samotu. V létě běhal, v zimě lyžoval. Napsal, že mu to velmi pomáhalo a pozitivně působilo na tělesnou a psychickou stránku. „Zvláště venkovské farnosti jsou ideálním místem k běhání, k pohybu v přírodě. Jinak kněží z pohodlní a přibírají na váze.“

31. srpen 1978

„Líbí se ti a láká tě nějaká pěkná, šarmantní žena? Je ti sympatické nějaké pohledné děvče? Pro krásu, půvab, bys je chtěl vyměnit za zmučeného Krista? Abys ji měl, chceš se zřítí svého kněžství? (...)“

Často se setkávám s chřadnoucími stařenkami. Jejich současný duševní a tělesný stav mne jednak nabádá k ostražitosti, jednak pobízí k rozvaze a moudrosti, neboť vše, co je pozemské a fyzicky krásné, pomine. Z někdejších krás se stanou sešlé stařenky a z bývalých jemných a inteligentních slečinek a dam často nesnesitelné ženské. (...)

Je třeba mít na paměti, že z té krasotinky zůstane jen zvadlý list a později hrstka popela. A pokud i více než šedesátiletý kněz může ještě mnoho let sloužit Bohu a Církvi, ty jako odpadlík a zběh budeš v tom věku obtloustlejší penzista“.

O svém přežívání si arcibiskup Tkáč dělal poznámky do posledních chvil svého života. Důkazem je i myšlenka, kterou v pohřební homilii citoval jeho nástupce Bernard Bober: „V posledním období napsal: Když jsem byl malý chlapec, učil jsem se na hodinách náboženství o věčnosti. Když jsem se stal knězem, vyučoval jsem o věčnosti. A nyní, když jsem zestárnul, už se na věčnost připravuji.“

Svet kresťanstva | Postoj

ŘEŠENÍ PROBLÉMU SE SVĚCENÍM ŽEN

Kardinál Joseph Ratzinger již dříve odpověděl na nedávnou otázku předsedy Ústředního výboru německých katolíků ohledně role žen v církvi.

Nikde v Bibli ani v učení katolické církve nenajdeme tvrzení, že kněží a biskupové získávají nejvyšší postavení v nebi. Nikde. A přece, když přijde řeč na role v církvi, rozhovory se stále vracejí k otázce, kdo může být vysvěcen, zejména zda mohou být svěceny ženy. Ve světle toho, co víme o našem konečném cíli – že jsme povoláni ke svatosti, ať už je naše poslání jakékoli –, to nedává příliš smysl.

Nedávná zpráva o výročí Irme Stetter–Karpové, předsedkyně laického Ústředního výboru německých katolíků, obsahovala její komentář k problematice svěcení a následnou otázku: „Jak vysvětlíte mnohé dary a povolání žen v katolické církvi na celém světě, kdyby si to Duch svatý nepřál? Ráda bych na to dostala upřímnou odpověď.“

V roce 1977 napsal kardinál Joseph Ratzinger, budoucí papež Benedikt XVI., článek pro vatikánský list *L'Osservatore Romano*, v němž se zabýval právě otázkou žen a kněžství, a hovořil o „právu ženy být sama sebou“.

Podle mého názoru nám při úvahách o svěcení žen hrozí, že upadneme do jedné ze dvou pastí. Za prvé, klerikalizujeme ženy. Zdá se, že klerikalismus je jednou z mála věcí, na kterých se protichůdné tábory v církvi shodnou. Někteří přisuzují knězi příliš velkou úctu, jako by nezpochybovali nic, co kněz řekne nebo udělá.

Pak je tu typ klerikalismu, který považuje kněžství za zdroj moci a vlivu – což je v příkrém rozporu s katechismem (1551), nemluvě o samotném Kristu – a příznivci tohoto názorového proudu si logicky kladou otázku, proč by se na této moci nemohly podílet také ženy. Oba typy klerikalismu přispěly ke skandálům se sexuálním zneužíváním. Ani jeden z nich nemá v církvi místo, ani jeden není ve shodě s Kristem. Oba tábory velmi energicky sdělují, že ženy zde nemají žádný vliv, protože nejsou svěceny.

Dr. Irme Stetter–Karpová. Foto: Christian Pulfrich / wikimedia

Abychom byli spravedliví, někteří také tvrdí, že ženy by měly mít možnost sloužit stejně jako kněží a jako Kristus. Koneckonců často slyšíme, že každý je povolán vzít na sebe Kristův kříž. Touha svaté Terezie z Lisieux stát se knězem pravděpodobně souvisela se smyslem pro službu a lásku. Přijetí církevního učení, které bylo v rozporu s jejími vlastními touhami, se stalo součástí cesty svěťice k růstu v lásce a důvěře ke Kristu. Za 125 let od své smrti pravděpodobně pozitivně ovlivnila svou „malou cestou“, která jí přinesla vzácný titul „učitelky církve“, mnohem více lidí, než kolik jich ovlivnili mnozí kněží. A pro některé právě toto může ještě více zdůrazňovat potřebu svěcení žen. Ale to by se minulo účinkem. Nestala se svatou kvůli svému vlivu nebo dokonce kvůli titulu „učitelka církve“. Je světicí kvůli své víře v Boha.

Duch svatý totiž nádherně projevil její dary a povolání.

Když se podíváme na příklad Ježíše Krista a jeho výběru dvanácti apoštolů, kteří se stali jeho prvními kněžími, narazíme na tajemství. Mezi oněmi prvními dvanácti byl i Jidáš, muž, o kterém Ježíš věděl, že ho zradí. Nebyla mezi nimi Marie, jeho matka – žena počatá bez hříchu, žena, která více než kdokoli jiný chápala Boží vůli, žena s velkou vírou a obrovským pochopením, jakého žádný jiný člověk bez ohledu na své pohlaví nikdy nedosáhne.

Někteří budou tvrdit, že Ježíš byl omezen kulturními předpoklady své doby, což vyvrátí i poměrně zbežná četba Bible. Pokud nebyl omezován kulturními zvyklostmi a měl k dispozici ty nejlepší z lidí, z nichž si mohl vybrat první kněze, skutečnost, že mezi apoštoly nezařadil

svou matku, by nás měla zarazit a přimět k zamyšlení, zda bychom tuto záhadnou skutečnost neměli dále prozkoumat.

Abychom mohli do této skutečnosti hlouběji proniknout, musíme lépe pochopit význam mužského a ženského těla rozlišného na základě pohlaví. To mě přivádí k druhému bodu – potřebujeme chápat odlišnosti konstruktivně. Pro mnohé, včetně Stetter-Karpové, stojí rozdíly proti sobě. „Tvrdohlavé lpění na duální antropologii a uzavírání žen do prostoru mimo kněžskou službu má tendenci vyhánět ženy, zejména mladé ženy, z církve 21. století,“ vysvětlila.

Zajímaly by mě údaje, které má o odchodu mladých žen z církve. Mladé ženy sice nemusí souhlasit s církevním učením, ale neznám údaje, které by podporovaly tvrzení, že odchod těchto žen způsobuje právě učení o kněžském svěcení.

Přesto je třeba se nad tímto učením ještě zamyslet. Když Ježíš odmítl svěcení žen, zejména své matky, myslím, že nám tím sdělil, že rozdíly mezi pohlavími jsou významnější než jen to, jaký druh genitálií má dané tělo. Domnívám se totiž, že nám tím dal najevo, že rozdíly mezi pohlavími nás hluboce ovlivňují, a navíc, že tyto rozdíly jsou konstruktivní.

Cokoli v životě prožíváme nebo děláme, činíme prostřednictvím pohlavně diferencovaného těla. Na zcela základní úrovni je toto rozlišení nutné pro rozmnožování. Na druhé straně se tím projevuje přirozené spojení ženy a muže, které společnost a náboženství chrání

v manželském svazku. Tento přirozený projev schopnosti různých pohlaví být spolu ve vztahu naznačuje mnoho věcí. Potvrzuje, že rozdíly mohou být konstruktivní, zejména rozdíly mezi pohlavími. Ukazuje však také na mnohem hlubší skutečnost: na skutečnost vztahu mezi Kristem a církví.

Písmo nám nabízí množství obrazů manželského vztahu, který existuje mezi Kristem a jeho církví. Svatý Tomáš Akvinský tvrdil, že pravý manželský vztah nastává tehdy, když manželský vztah, jenž prožívá manžel s manželkou na zemi, je manželským vztahem pouze v analogickém smyslu. Jeho prostřednictvím by měli být manželé přivedeni k hlubšímu pochopení onoho svazku, který ve své dokonalosti existuje mezi Ženichem Kristem a jeho Nevěstou Církví.

Ačkoli toto důležité téma bylo po právu předmětem mnoha delších prací, doufám, že zde jen zahájíme diskusi a proces objevování.

Dokud budeme diskutovat o povolání ženy v termínech svátostného nebo služebného kněžství, pak omezujeme, jak naznačil kardinál Ratzinger, její právo být sama sebou a tím, co je pro ni jedinečné.

V roce 2004, téměř 30 let po sloupku o ženách v *L'Osservatore Romano*, vydal kardinál Ratzinger další dokument „O spolupráci mužů a žen ve společnosti“. V tomto dokumentu uvedl, že ženy mají svou roli v každém aspektu společnosti a že úlohou žen je poskytovat mužům a celé církvi vzor, jak být nevěstou.

V praktické rovině se žena samozřejmě může podílet na mnoha činnostech při řízení církve. Skutečnost je však taková, že církev není v našich západních zemích takovým mocenským centrem, jakým kdysi bývala. Chceme-li mluvit o moci nebo vlivu, pak tvrdím, že bychom se měli zaměřit na rozmanitost Kristova těla, zejména pokud jde o naše působení ve světě. Málokdo se obává, že jeho děti nějak ovlivní nedělní kázání. Většina rodičů si však velmi dobře uvědomuje vliv společnosti a kultury na své děti. A právě zde si myslím, že se musíme vrátit ke směrnicí kardinála Ratzingera, že ženy mají hrát roli v každém aspektu společnosti.

Využití vlivu, který mohou mít ženy v rodině a v širší kultuře, by umožnilo mnohem větší rozmanitost a svobodu než pouhá diskuse o povolání ženy ke kněžskému svěcení.

*Pia de Solenni
National Catholic Register
Přeložil Pavel Štíčka*

*Pia de Solenni, SThD
morální teoložka, etička a kulturní analytička*

VELKÉ ZMATENÍ ZATÍM NA POSTUPU

Vlastně bych raději psal o něčem jiném. A poměrně hodně křesťanů i nekřesťanů mě vyzývá, abych už s tím psaním přestal. (Někteří) křesťané jsou přesvědčeni, že bychom se měli uzavřít do svého ortodoxního ghetta a nechat svět, ať si kráčí ke své zkáze. Někteří nekřesťané jsou přesvědčeni, že ničemu nerozumím, a tudíž bych se neměl k ničemu vyjadřovat.

Nicméně nežiji ve vzduchoprázdnu,

a Jesenicko už není oním ostrůvkem pozitivní deviace, jakým se mi jevil před šesti lety, když jsem se sem stěhoval. Genderová ideologie pronikla i sem a velké zmatení zasáhlo rodiny, které by se vyvíjely úplně jinak, kdyby jejich děti nebyly masírovány genderovou propagandou. Situace naštěstí není zdaleka taková jako ve Spojených státech nebo v Kanadě – vývoj v těchto zemích po-

zorně sleduji. Ještě jsem neslyšel, že by u nás byla škola, v níž se děti bez vědomí rodičů převléknou do šatů opačného pohlaví a začnou pro sebe používat nové jméno. Ještě jsem neslyšel o tom, že by si patnáctileté dívky nechaly amputovat prsa. A ještě jsem neslyšel o tom, že by u nás nějaká trans-žena vyhrávala sportovní závody v ženských kategoriích. Nicméně už jsem slyšel jednoho našeho

„odborníka“ tvrdit, že působení blokátory puberty je vratné a nevede k trvalým změnám. Ten pán lže. Například jedna z věcí, které se nevrátí do původního stavu, je hlas. Žena, která se na čas stala mužem, pak si to rozmyslela, už bude mít – zřejmě doživotně – mužský hlas. (Slůvko „zřejmě“ nesmím vynechat, protože vlastně nevíme, jak to bude s těmito lidmi za třicet nebo čtyřicet let.) Jedním z problémů s těmito blokátory je ten, že neexistují žádné standardní srovnávací studie, co tyto blokátory udělají po několika desetiletích.

Píšu, abych varoval. Abych varoval rodiče – měli by se zajímat o to, co se ve škole učí. Ve Spojených státech covidový lockdown poněkud zbrzdil nástup genderové ideologie, protože (někteří) rodiče se učili s dětmi doma a někdy byli v šoku, když zjistili, čemu jsou děti ve škole vystaveny. Víím o několika významných lidech, kteří se se svou rodinou přestěhovali do jiného státu, které nebyly z tohoto hlediska tak „pokrokové“. Jedním takovým „případem“ byla Megyn Kelly, která původně genderovou ideologii propagovala. S manželem si dávali pozor, aby své děti (mají holčičky i chlapečky) nějak genderově „nepředurčovali“. Nevnucovali jim, zda si mají hrát s autíčky nebo s panenkami. Přišlo jim ale divné, když se chlapečka na základní škole bez jakéhokoli důvodu opakovaně ptali, zda se necítí být holčičkou. Nakonec se přestěhovali z New Yorku do Connecticutu.

Když si u nás někdo přeje chirurgicky změnit pohlaví, musí podstoupit poměrně zdlouhavý proces. Dbejme na to, aby se to nezměnilo. Aby se u nás nemohlo stát to, co prožila Chloe Cole: Ve dvanácti letech jí diagnostikovali „genderovou dysforii“, ve třinácti nasadili blokátory puberty a v patnácti jí uržili ňadra. V osmnácti přišla na to, že to vše byl omyl, a nyní se soudí s těmi, kteří ji na tuto cestu navedli. (Zadáte-li si do internetového vyhledávače Chloe Cole, jistě ji neminete. Snad mi dáte za pravdu, že je to krásná holka. Bohužel, nikdy nebude kojít.)

Nedokážu si představit, jaký je vnitřní svět trans-ženy žijící pod jménem Lia Thomas. Původně to byl Will Thomas, slavný plavec. Když přestával vyhrávat,

Foto: Člověk a Vira

prohlásil se za ženu – a vyhrává. Svědectví o tom vydává plavkyně Riley Gainesová, která vyhrávala... dokud se neobjevil(a) Lia Thomas(ová). Nešlo jen o to, že sportovně to bylo naprosto nefér. Šlo i o to, že Lia začal(a) chodit do ženských šaten a nijak neskrýval(a) svůj penis. Ostatní plavkyně to nesly poměrně těžce, leč když si stěžovaly organizátorům, ti jim doporučili, aby vyhledaly terapii, jež jim pomůže se s tím smířit.

Doufám, že vám to připadá bizarní. Nicméně mnoha lidem ve Spojených státech to už bizarní nepřipadá, a proto o tom píšu.

Trans-komunita dokáže být hodně nesnášenlivá. Když Riley Gainesová popisovala tuto situaci na jedné z vysokých škol, rozlícený dav trans-lidí se ji pokusil zabít. Něco podobného zakusila advokátka Kellie Jay Keen. (Opět, když si zadáte do vyhledávače její jméno, narazíte i na videozáznam incidentu, při němž málem přišla o život.) V médiích se mluví o LGBTQ komunitě, ale představa této komunity je sama o sobě lživá. Například mezi L (lesbičkami) a T (trans-lidmi) panuje hluboké nepřátelství. Na slavnou autorku Rowlingovou, která se hlásí k L, trans-lidé útočí a vyhrožují jí smrtí. Do podobné situace se dostala slavná tenistka Martina Navrátilová.

Co to dělá s našimi dospívajícími? Od jednoho z nich jsem slyšel, že skoro

každý ve třídě se hlásí k nějakému z těchto písmen, a ten, kdo nikoli, prostě není „in“.

Tato ideologie zneužívá dospívající. Když jde dítě do puberty, začne se zcela přirozeně vymezovat vůči rodičům. Na tom není nic divného a je to zcela v pořádku. Je to také doba, kdy člověk objevuje své tělo, a doba nejruznějších experimentů. Není to ale doba, kdy člověk může udělat poučené rozhodnutí o tom, že si nechá urážnout penis nebo ňadra. U nás to, díky Bohu, zatím není možné. Buďme však na pozoru. Tato ideologie nastupuje velice rychle, byť po maličkých pidikrůčcích. (U nás má právě teď být následujícím krůčkem „manželství pro všechny“.)

Doufám, že tento článek mi ještě projde. Kdybyste ode mne žádný další nedostali, tak budete vědět, která bije.

Dan Drápal

Dan Drápal
publicista

ZNOVUNALEZENÁ NADĚJE UPLATŇOVÁNÍ KŘESŤANSKÝCH CTNOSTÍ

Robert kardinál Sarah připomíná, že v tomto životě spočívá ctnost v tom, že milujeme to, co je třeba milovat.

Dokázat se pro ni rozhodnout je prozíravost; nedat se od ní odvrátit žádnými obtížemi je statečnost; nenechat se rozptylovat pokušením je umírněnost; nedovolit, aby nás od ní odvedla pýcha, je spravedlnost. Na sklon vypracovávat církevní programy nás upozornil již svatý Jan Pavel II. v listě *Novo millennio ineunte*: „Nejde tedy o vymyšlení nějakého nového programu“. Program už tu je. Jeho středem je sám Kristus, kterého máme poznat, milovat, následovat, abychom v něm mohli žít trinitární život a s ním přetvářet dějiny až do jejich dovršení v nebeském Jeruzalémě. Tento program se nemění se střídáním období a kultur, přestože s nimi počítá a vede s nimi opravdový a účinný dialog. Tento odvěký program je naším programem pro třetí tisíciletí (č. 29). Přichází mi na mysl text kardinála Ratzingera, v němž se táže, jaká by měla být reforma Církve. Církev přirovnává k soše. Když Michelangelo dostal kus mramoru, hned viděl uvnitř nezformovaného kamene uvězněnou sochu. Sochařství podle něj spočívalo v odstraňování toho, co bylo kolem této sochy nadbytečné. Stejně tak my nemáme vytvářet tělo Církve podle svých nepatrných myšlenek. Církev nemáme vynalézat. Ona je dílem Ježíšovým. Máme jen odstraňovat to, co je nadbytečné, co na toto dílo nakupily naše hříchy a kompromisy se světem, až nakonec zastřely její krásu. Ano, odstraňme všechny vrstvy svěskosti, zbabělosti, hříchů, které očím všech zakrývají svatost, nádheru a krásu Církve Boží. Co potom najdeme? Křesťanské ctnosti.

Dostáváme je při křtu jako doprovod spojený s přítomností Nejsvětější Trojice v naší duši. Představují naši duchovní dynamiku. Slovo ctnost v řečtině znamená výtečnost. Ctnosti vedou každou naši schopnost k dokonalejšímu naplnění.

Jestliže se opíráme o křesťanské ctnosti, máme jistotu, že nepadneme.

Kterou ctnost byste připomenul jako

Rafael Santi: Alegorie ctností, freska ve vatikánské Raffaelově síni Stanza della Segnatura (1511)

první? Chtěl bych začít připomenutím prozíravosti. Tato ctnost nás vede k tomu, abychom nacházeli konkrétní prostředky, jak uskutečnit zvolené cíle. Stále více propadáme pokušení odhmotněného křesťanství. Často slyším hlásání „náboženství dobrých úmyslů“. I z nejlepších úmyslů, nepromění-li se v realitu, se však nakonec stanou sny či přeludy.

Velkodušné myšlenky či velké touhy nestačí. Je třeba je také uvést do praxe.

Už jsem zdůraznil typickou patologií moderního ducha: pod záminkou „duchovnosti“ pohrdáme konkrétními prostředky a podléháme pokušení křesťanství tak „čistého“, že je nakonec čistě intelektuální. V hloubi duše odpíráme Bohu možnost se vtělit a vstoupit do centra našich životů. Ptám se sám sebe, zda za tímto postojem není subtilní forma pýchy. Neodmítáme tím jednoduše svou stvořenou přirozenost s jejími omezeními? Neodmítáme tuto přirozenost přijmout jako dar, jehož původci nejsme my sami? Není v tom skrytá ozvěna luciferské vzpoury proti postavení tvora?

Náš vztah k Bohu se musí opírat o postoje a gesta. To nejdůležitější se samozřejmě odehrává v srdci. Stává se však, že člověk nakonec začne pohrdat konkrétními prostředky, jimiž se tento vnitřní vztah k Bohu zachovává a rozvíjí.

Prozíravost spočívá v tom, že přejdeme k činu. Jinak i ty nejlepší úmysly zůstanou jen zbožným přáním.

Uvedme si několik příkladů. Často se dozvídám o domněle osvěcených křesťanech, kteří pohrdají lidovými formami náboženské praxe, jako jsou poutě, růženec, procesí k počtě Nejsvětější svátosti Těla a Krve Ježíše Krista či poklekání před Ježíšem v Eucharistii. Proč se tolik stavět proti víře a zbožnosti?

Jaká by byla lidská láska, která by se nikdy neprojevovala navenek? Čistá niternost je iluzorní. Prozíravost nás učí, že potřebujeme posvátná gesta.

Potřebujeme pokorně a z lásky pokleknout, mlčet, zpívat. Tato vnější znamení jsou nezbytná. Svatý Pavel VI. se to nebál připomenout při generální audienci 15. června 1965: „Sluší se připomenout, že vnější projevy náboženského cítění nejsou jen právem, ale i povinností vzhledem k samotné přirozenosti člověka, který z vnějších znamení čerpá povzbuzení pro svou vnitřní aktivitu, jež se vnějšími znameními vyjadřuje, a tak nabývá veškerého svého významu a společenské hodnoty. [...] V důsledku toho vnější náboženské projevy, pokud nejsou pověrou ani cílem samy o sobě, slouží k tomu, abychom Boží věci takřikajíc oděli hávem, který našim schopnostem umožňuje je poznávat. Jaksi nám dovolují přinést nebeské velebnosti daň pozemské oběti.“

Platí to i v oblasti pokání. Bojíme se, abychom nebyli příliš materialističtí, a tak pod záminkou větší duchovnosti redukuje púst na čistě vnitřní hnutí. Aby

se však křesťanský půst mohl stát postem srdce, musí být nejprve postem těla. Tak by se půst v postní době měl stát krásným obřadem křesťanského společenství. Křesťanský asketismus není nepřítelem těla, nýbrž disciplínou zaměřenou na sebeovládání a na to, aby se i naše tělo zapojilo do usilování naší duše o svatost.

Myslím také na život kněží. Učení posledních papežů klade obdivuhodně základy opravdové kněžské spirituality. Zbývá převést je do konkrétních prostředků. Benedikt XVI. a František předpokládali duchovní reformu života kněží, která by měla začít duchovní reformou života kurie. Křesťanská prozíravost spočívá v hledání konkrétních prostředků ve světle víry. Než abychom kopirovali úřednická zřízení bezbožného světa, spíše bychom se měli vrátit k metodám, které od prvních dob křesťanství používali apoštolové. Říkají nám to Skutky apoštolů: Chtějí-li kněží evangelium konkrétně uskutečňovat, musejí svůj život soustředit na Boží slovo, společnou modlitbu a sloužení Eucharistie. Musejí se znovu co nejpozorněji a nejvážněji zaposlouchat do slov svatého Pavla: „Napodobujte mne, jako já napodobuji Krista“ (1Kor11,1). Aby si zachovali čistotu, musejí vést společný život v chudobě, lásce a poslušnosti.

Jak se můžeme divit plíživé invazi sekularismu do mentality pastýřů, kteří žijí v nadbytku? V této oblasti spočívá křesťanská prozíravost v přijímání konkrétních způsobů života v chudobě. Nemůžeme se spokojit s údajným duchem chudoby, který se vznáší nad životem konkrétně zaměřeným na spotřebu hmotných statků. Svatý Jan Pavel II. prohlásil v kázání v září 2001: „Cesta chudoby nám umožní předávat našim současníkům plody spásy. Jako biskupové jsme povoláni k chudobě ve službě evangelium.“

Život kněží musí také konkrétně následovat příkázání svatosti. Jak může kněz zůstat věrný, není-li jeho život určován prostředky, jako je zpověď a duchovní vedení?

Je však třeba jít ještě dál. Benedikt XVI. mezi příčinami množících se případů nevěrnosti ve vztahu k celibátu uvádí „dobře míněný, ale přesto mylný sklon nepostihovat situace, které jsou v roz-

poru s církevním právem“. Kněz, který udělá chybu by měl být na určitou dobu poslán do kláštera činit pokání.

Být křesťanem není jen uzpůsobení duše, nýbrž způsob života. Mniši tento stav berou vážně. V klášteře je všechno uspořádáno tak, aby nám to připomínalo Boží přítomnost a nezbytnost bratrské lásky. Křesťanští laici si musejí svůj každodenní, konkrétní život zařídit tak, aby je nevzdaloval od Boha a umožňoval jim žít ve skutečném souladu s jejich vírou. Z toho vyplývá nutnost znovu promyslet všechny společenské a profesní vztahy, způsob, jak odpočíváme, vzděláváme se, získáváme informace a vychováváme děti. ...

Vyzývám naopak k radostnému sebeomezování. Alexandr Solženicyn poznamenal v projevu v Lichtenštejnsku v roce 1993: „Přišel čas omezovat své touhy. Dospět k obětování a odříkání je obtížné, protože zlatý klíček umírněnosti jak v soukromém, tak ve veřejném životě a v politice jsme už dávno hodili na dno oceánu. Sebeomezování je však prvotním a nejmoudřejším činem každého člověka, který dosáhl svobody. [...] Je to jen jeden ze způsobů, jak dosvědčit smysl pro opravdové duchovní uspokojení ne tím, že se něčeho zmocníme, ale tím, že se toho zřekneme. Jinými slovy sebeomezováním. [...] Omezovat sám sebe je jedinou cestou k zachování všech, tím, co nám pomůže znovu nalézt vědomí Nejvyššího, který je tam nad námi, stejně jako jeden ztracený pocit: pokoru před ním.“ Tato úvaha je velmi důležitá. To, oč v konečném důsledku v umírněnosti jde, je naše schopnost adorace. Nadbytečný konzum umrtvuje kontemplativní život a dává člověku iluzi moci. Konzumní společnost omamuje, staví člověka proti Bohu. Západní člověk vzdoruje Bohu a odmítá se mu klanět jako opilec, který vrávorá, protože přebral. Považuje se za všemocného, třebaže nikdy nebyl tak slabý.

Nedostatek umírněnosti a konzum ničí přátelství mezi lidmi a narušují pouta, která spojují národy. „Jestliže se nenaučíme pevně omezovat své touhy a nároky, podřizovat své zájmy mravním kritériím, bude lidstvo nuceno vzájemně se rozšápat, neboť nejhorší stránky lidské přirozenosti začnou cenit zuby. [...] Jestliže se osoba

nezaměřuje na vyšší hodnoty, než je pouhá starost o sebe, nevyhnutelně nabude vrchu zkaženost a dekadence,“ uvedl dále Alexandr Solženicyn v tomtéž textu.

Vymanit se z této logiky je obtížné. Konzumní společnost je systém, který zdánlivě spoutává všechny lidi. Jsem přesvědčen, že je třeba mít odvahu k prorockým činům. Úkolem křesťanů naší doby je vynalézavost, i když to předpokládá jisté odsouvání na okraj. Kardinál Ratzinger napsal v knize *O víře dnes*: „Je na čase, aby si křesťan opět uvědomil, že my křesťané jsme příslušníci menšiny lidstva a často stojíme v opozici k tomu, co je jeho smýšlení samozřejmé, chvályhodné a přirozené, k tomu, co Nový zákon jistě ne v pozitivním smyslu nazývá zápachem světa“. Je na čase sebrat v sobě znovu odvahu k neshleditelnosti, schopnost jít proti proudu, schopnost ukázat na mnohotvárnost na nás působících kulturních vlivů a schopnost zřít se jistě pokoncilní, nadšené solidarity se světem.“

Umírněnost je zdrojem radosti a laskavosti. Křesťané musejí vynalézt nové formy práce a spotřeby. I v této oblasti jsou v konzumním světě duchovními emigranty...

Blahoslavení mírní! Běda změkčilým a vlažným! Křesťané si musejí znovu osvojit krásnou ctnost statečnosti, která se tak dobře snoubí s mírností. Musejí vědět, že pro svět budou vždy znamením, jemuž se odporuje. Pán od nás nezádal, abychom neměli nepřátele, ale abychom je milovali!

Naše statečnost je důvěryplná a radostná jistota, která svatého Pavla přiměla zvolat: „Je-li Bůh s námi, kdo proti nám?“ (Řím 8,30).

Naše statečnost je založena na víře v Boha. Nemáme strach vzdorovat tomuto světu, protože to neděláme kvůli časné moci. Naše statečnost se neopírá o peníze, mocný nátlak médií, vliv či vojenskou sílu. Je statečností Ježíšovou. Křesťanskou silou proti tomuto světu násilí a lži je Pravda Kristova.

SARAH, Robert a Nicolas DIAT

Den se již nachýlil

Přeložila Lucie CEKOTOVÁ

Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2019.

[převzato se souhlasem z časopisu Rosa mystica, červen 2023]

DO TICHÁ

Žiji ve městě a jsem zvyklá na zvuk sirén. Představují zároveň hřmot moderní doby i útěchu civilizační ochrany, do značné míry podle toho, zda jsme je přivolali my.

Když se pro takový telefonát rozhodneme, činíme tak ze zoufalství, ve chvíli, kdy se čas táhne a my si uvědomujeme, jak jsme sami. Tehdy si více uvědomujeme svou zranitelnost a omezenost, než když bezstarostně proplouváme životem od jedné zábavy ke druhé, aniž bychom se zastavili a zamysleli se nad našimi nejdůležitějšími povinnostmi.

Moderní společnost je postavena na vyhýbání se tichu. Na samotu není čas, nebo snad ano? Rozhodně po ní lidé netouží. Když se zběsilé tempo dne chýlí ke konci, je čas na spánek. Ale spánek a odpočinek nejsou totéž.

Moderní člověk si nepamatuje, kdy naposledy seděl o samotě a zabýval se jen svými myšlenkami. Musel by vypnout mobilní telefon, aby zastavil neustálý přívál pípání, které se dožaduje naší pozornosti, vypnout televizi a na chvíli se vzdálit od ostatních členů domácnosti. V současném světě to vyžaduje vědomou volbu, a dokonce značné úsilí.

Ale proč vůbec trávit čas o samotě? Je vůbec o co stát? Jistě bude snazší nechat se pohltit neustálým vyrušováním. Potom však neuslyšíme Boha. Nemůžeme hodnotit svůj život ani Bohu dovolit, aby nám ukázal naše chyby. Pokud se sami nad sebou nezamýšlíme, rosteme a dozráváme, nebo jen stárneme?

Katolíci mají růst v Bohu. Jinak řečeno, měli bychom růst v to, kým Bůh chce, abychom byli. To jednak vyžaduje ochotu naslouchat a také ticho, které nám umožní slyšet Boží hlas. Tempo a hluk typického moderního života nám nijak neusnadňují nalézt ticho, které je nutné k pochopení toho, kým máme být nebo jakým směrem se máme ubírat. To neznamená, že jakási naplánovaná modlitba někomu dá odpověď na to, jak by měl vypadat celý jeho život, ale může nám ukázat, co bychom měli zítra udělat jinak. Jedná se o výchozí bod a je to zhruba všechno, co většina z nás zvládne.

Většina bitev, které nám v současném světě ztrpčují náš omezený čas, pro nás

Foto: © Martin Štecher / Člověk a Víra

nebude mít prázdný význam, až budeme na smrtelné posteli před setkáním s Bohem tváří v tvář naposledy přemýšlet o svém životě. S největší pravděpodobností si v posledních chvílích budeme jen těžko vzpomínat, jak naše každodenní bitvy začaly, kdo prohrál a kdo vyhrál, nebo zda vůbec stálo za to bojovat. Není pravděpodobnější, že budeme spíše přemýšlet o tom, co dobrého jsme nedokončili, a divit se, kam se poděl všechn ten čas, který nám byl dán?

Místo abychom již nyní žili a pracovali s rozmyslem, a předešli tak nepřekonatelným výčitkám na smrtelné posteli, máme spíše sklon lopotit se v jakémisi „bezčasí“, snažit se „ze dne na den“ bojovat se současnými krizemi, nepřemýšlet nad včerejškem a nepřipravovat se na zítřek. Opravdu jsme si jisti, že tohle je to nejlepší, co můžeme dělat? Tak jistí, že na to vsadíme svůj smrtelný i věčný život?

P. Paul Hinnebusch, O.P., napsal, že: *Boží milost, která přichází jako semínko v liturgii slova a ve svátosti eucharistie nebo při společné modlitbě či v duchovním rozhovoru, přináší své nejbohatší plody pouze v tichém rozjímání a tiché vnitřní modlitbě.*

Právě po takovémto osamělém rozjímání jsme nejlépe připraveni přijít za těmi, kteří jsou nám blízcí, a sdílet s nimi naše plány, myšlenky i sebe sama. Teprve po takové modlitbě a chvílích stráve-

ných o samotě jsme schopni růst, což je nezbytné, chceme-li být pro své blízké vším tím, čím máme být, a zrcadlit pro ně Boha, což je naší povinností.

Ačkoli nikdy neexistovaly utopické doby, přesto v minulosti bývaly věci, které jsou dnes již pryč a jejichž nepřítomnosti právem litujeme. Bylo více příležitostí ke klidu. Rodiny četly skutečné knihy, vyprávěly si příběhy a psaly vlastní poezii. Tyto časy vyžadovaly přemýšlení a, abychom si vypůjčili moderní výraz, „sebeepochopení“ – ne jako synonymum pro sebeobdiv, jak se často používá, ale v doslovném smyslu.

Mnozí z nás přesně neví, čemu a proč věří, protože se jen zřídka zastavíme, abychom si utřídili myšlenky a mohli je lépe formulovat a zhodnotit. Od diskusí o protichůdných myšlenkách jsme v moderním světě aktivně odrazováni, což znamená, že argumentace (nezaměřovat s hádkou) je zapomenutým uměním. Naše společnost tím trpí. Dnes je normální vykřikovat hesla, která lidé slyší v televizi a která v nich rezonují pro svou jadrnost; to však není myšlení. Není to ani argumentace. Je to jen papouškování.

Všichni vidíme, jak se lidem – a zejména vysokoškolským studentům –, hrouť svět, když se nečekaně setkají s alternativními názory. Jejich reakce jsou často instinktivní, téměř pudové. Videozáznamy takovýchto lidí křičících

Foto: Maria Svecova / Člověk a Víra

na ulici, nejsou ničím neobvyklým. Je to reakce, která se rodí z neschopnosti formulovat své postoje jinak než chrlením hesel. Nebyli naučeni myslet, ale pouze papouškovat. Když opakování hesel sehlává, přestanou se ovládat.

Když trávíme čas přemýšlením, daleko od davů, které aktivují naše obranné ego, můžeme si povšimnout oblastí, kterým dobře nerozumíme, nalézt logické nedostatky v argumentaci, kterou jsme slyšeli, a přehodnotit perspektivu. Možná zjistíme, že se v něčem mýlíme; a pokud ano, měli bychom to chtít vědět.

Zesnulý Antonin Scalia kdysi při svém inauguračním projevu řekl studentům: *Jsem tu proto, abych vám řekl, že je mnohem méně důležité, jak moc jste oddáni, než čemu jste oddáni. Kdybych si měl vybrat, nepochybně si vyberu méně energického, ba dokonce líného člověka,*

který ví, co je správné, než horlivce pro mylnou věc. Možná postupuje pomaleji, ale míří správným směrem.

Pouhá víra v něco nestačí. Je třeba přijmout to, co je pravdivé – a ujištění se, že tak činíme, vyžaduje přemýšlení, zkoumání a výzvy. Zatímco vašeň je dnes vychvalována jako ctnost, vašeň v podobě zavádějícího emocionalismu nikomu nepomůže. Dvacáté století by bylo lepší, kdyby Josif Stalin býval o něco méně vášnivý. Přesto naše společnost vyniká v rozdmýchávání nepřiměřených a bezbřehých vášní a emocí. Emoce bez rozumu jsou nebezpečné. Iracionální emocionalismus vede k pomstě namísto spravedlnosti, k pyšce namísto pravdy. Je to povýšení lidského ega nad Boží spravedlnost.

Navrátit pravdě její hrdé místo, které jí náleží, a tím i svrhnout prázdná hesla, nedokážeme za den, ale musí se to

stát. Nemůžeme požadovat, aby se svět přizpůsobil tomu, co je třeba udělat, a očekávat, že to udělá, ale můžeme začít tím, že napravíme sami sebe. Můžeme se rozhodnout, že budeme trávit určité chvíle v tichu, věnovat čas sebezpytování v modlitbě a promýšlet důležité otázky, které jsou na pořadu dne. Potom, když vynaložíme čas a úsilí na hledání pravdy, budeme nejlépe připraveni na to, abychom ji mohli začít hledat společně s ostatními. Skutečně argumentovat znamená spojit se s myslí ostatních při hledání pravdy, ať už je jakákoli, na jakékoli téma, nikoli prosazovat vlastní ego. A právě toto umění jsme ztratili.

Nevyužijeme-li tento čas trávený o samotě a v modlitbě, nespojíme-li se s ostatními, abychom se znovu naučili, co je to rozhovor a argumentace, pak inteligentní člověk moderní doby nemá žádnou výhodu oproti prostáčkovi a dědic Západu (jimiž jsme my všichni) nemá žádnou výhodu oproti primitivnímu divochovi. Odmítli bychom tak přijmout svou povinnost správců darů a dědictví, které nám svěřil Bůh.

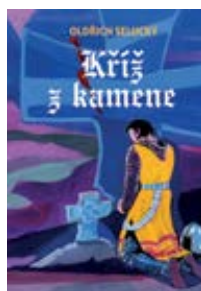

Sarah Cainová
Crisis Magazine
Přeložil Pavel Štíčka

Sarah Cainová
politická a kulturní komentátorka

Z nabídky nakladatelství a knihkupectví PAULÍNKY

NAKLADATELSTVÍ PAULÍNKY • Jungmannovo nám. 18, 110 00 Praha 1,
tel.: 224 818 757, on-line knihkupectví: www.paulinky.cz, objednavky@paulinky.cz

Stormie Omartianová: Z temnot ke světlu

Asi by vás nenapadlo, jak dramatický životní příběh má za sebou Stormie Omartianová, autorka řady bestsellerů o síle přímluvné modlitby.
Brož., 296 s., cena 349 Kč

Oldřich Selucký: Kříž z kamene

Dobrodružný román pro mládež seznamuje s tématem středověkého osídlování našich pohraničních území. Autor vypráví fiktivní příběh německé rodiny, přitom však se drží reálií doby krále Přemysla Otakara II. (1233–1278) a popisovaných historických událostí.

Váz., 366 s., cena 299 Kč

ČTENÍ KRÁSNÉ LITERATURY NÁS DĚLÁ „LEPŠÍMI LIDMI“

„Titanic si vyžádal dalších pět lidských životů. Snažím se tomu porozumět. Jste miliardář. A když se sejdete s ostatními miliardáři, o čem si máte povídat? Všichni už všechno zažili, všude byli a všechno ochutnali. Nezbyvá toho mnoho, co lze ještě prožít. A tak si zaplatíte prohlídku slavného vraku lodi. Až se příště sejdete s dalšími miliardáři, ukážete jim fotky. Budete si vyprávět, jak to tam vypadá, kdo už tam byl a kdo se teprve chystá. Jako my ostatní, když v hospodě probíráme, kdo už má po dovolené a kdo teprve pojede. A pak si sdělujeme zkušenosti z různých destinací a ukazujeme fotky. A určitě přijdou na přetřes nějaké vtipné nebo děsivé historky. Jak se něco skoro málem rozbilo, jak už to vypadalo, že něco přestane fungovat. Byl to zážitek na hraně. Ale absolvovaly jej desítky lidí a nic se nestalo. Vy se taky vynoříte a budete mít své vlastní historky, budete popisovat ostatním miliardářům své pocity.

Miliardáři to tak asi mají. ... Je třeba více zážitků. Jenom kolem tak trochu obchází snad lehce kacířská myšlenka... jestli je to dobře, rušit klid pustiny a také věčný spánek stovek obětí zkázy Titanicu? Možná to tak úplně dobře není... R.I.P.“ sdílí na svém facebookovém profilu právníčka Monika Čírtková.

Kanál *Seznam Zprávy* čtu jen z preventivních důvodů, abych znala myšleni nepřítelé, ovšem musím upřímně říci, že se tam potká i dobrý textík. Třeba mám na mysli teď jeden od pana Matouše Hrdiny. Titulek zní nekompromisně: *Číst méně encyklopedií, víc beletrie. Jinak nad AI nevítežíme.* „Přes nesporné informační kvality má velká část literatury faktu jen velmi průměrnou stylistickou a literární úroveň, je zjevně psaná narychlo, a řada titulů působí jako zby-

Kněžské a jáhenské svěcení 17. června v brněnské katedrále sv. Petra a Pavla. Foto: Dušan Kadlec / Člověk a Víra

tečně nafukovaná esej či dlouhý článek. Celému žánru to ale zjevně neubírá na popularitě. Nejrůznějších publicistických a naučných publikací jsou v knihkupectví plné regály a do jejich psaní se v určitých společenských vrstvách pouští kdekdo.“ píše autor. „Nakladatelský průmysl produkuje velké množství nejrůznějších titulů popularizujících vědu a závěje historických publikací rozporuplné kvality, a stálíci jsou také biografie dávných i současných celebrit všeho druhu. Mám ale na mysli publikace, které se snaží osvětlit nejrůznější společenské či technologické problémy (typicky o tom, zda nás zničí sociální sítě, či kam kráčí naše civilizace), a do jisté míry i široké pole knih o seberozvoji a duševním zdraví. Online žurnalistika tlačí na rychlou produkci obsahu, který následně mizí v propadlišti zapomnění ještě rychleji než u tištěných médií, a s trochu nadšázky by se dalo říci, že článek má dnes

často menší dopad než povedený tweet.

Zanechat za sebou v těchto podmínkách kus nadčasové respektované práce není jednoduché. Jeden kamarád to nedávno vystihl šířavou poznámkou, že většina mužů nejspíše s příchodem padesátky zahazuje romány i poezii a dává se na čtení knih o druhé světové válce. Čtení krásné literatury nás dělá obecně „lepšími lidmi“ s pozitivním vztahem k četbě. Pokud už od útlého věku začneme preferovat analytický a funkční náhled na svět na úkor emocí, fantazie a empatie, má to dalekosáhlé praktické následky. Řada lidí, kteří v dobré víře připravují strategie pro boj s propagandou a dezinformacemi, se dívají, proč jejich data, fakta a logické argumenty nikoho nepřesvědčí a selhávají ve střetu se silnými příběhy a charismatickými lidry.“

–zd–